



Уманський національний  
університет садівництва

Факультет економіки  
і підприємництва

Кафедра підприємництва,  
торгівлі та біржової  
діяльності

## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Управління соціально-трудовими відносинами»

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Спеціальність:	<u>232 Соціальне забезпечення</u>
Освітня програма:	<u>Економіка соціального забезпечення</u>
Курс (рік навчання)	<u>1 (1)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4,5</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

<b>Лектор курсу</b>	Інна Чернега
<b>Профайл лектора</b>	<a href="https://economics.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/chernega-inna-ivanivna.html">https://economics.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/chernega-inna-ivanivna.html</a>
<b>Контактна інформація лектора (e-mail)</b>	inna-chernega@ukr.net
<b>Сторінка курсу в MOODLE</b>	<a href="https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1914">https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1914</a>

### ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

<b>Мета курсу</b>	Вивчення курсу спрямоване на формування комплексу теоретичних і практичних знань слухачів щодо управління соціально-трудовими відносинами, процесами руху персоналу та робочим часом працівників; соціального партнерства та соціального діалогу у сфері праці, колективного та трудового договору як форми регулювання соціально-трудових відносин; регулювання трудової діяльності персоналу та створення сприятливих умов праці; оцінювання персоналу, заробітної плати та мотивації трудової діяльності; аналізу, аудиту та контролінгу як організаційно-інформаційної основи моніторингу соціально-трудової сфери.
<b>Завдання курсу</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Формування комплексу знань щодо управління соціально-трудовими відносинами.</li> <li>➤ Отримання знань щодо управління процесами руху персоналу та робочим часом працівників.</li> <li>➤ Вивчення та розуміння сутності соціального партнерства та соціального діалогу у сфері праці.</li> <li>➤ Набуття знань щодо колективного та трудового договору як форми регулювання соціально-трудових відносин.</li> <li>➤ Вивчення процесу регулювання трудової діяльності персоналу та створення сприятливих умов праці.</li> <li>➤ Вивчення процесу оцінювання персоналу, значення заробітної плати та мотивації трудової діяльності.</li> <li>➤ Опанування аналізу, аудиту та контролінгу як організаційно-інформаційної основи моніторингу соціально-трудової сфери.</li> </ul>
<b>Компетентності</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</li> <li>➤ ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</li> <li>➤ ЗК 7. Навички міжособистісної взаємодії.</li> <li>➤ ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</li> <li>➤ ЗК 10. Здатність працювати в команді.</li> <li>➤ ФК 5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.</li> </ul>
<b>Програмні результати навчання</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ПРН 1. Використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту.</li> <li>➤ ПРН 2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань щодо соціального забезпечення, формулювати висновки та рекомендації щодо його</li> </ul>

	<p>впровадження.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ПРН 3. Володіння методами комунікації у застосуванні різних форм взаємодії та спільної діяльності.</li> <li>➤ ПРН 14. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.</li> <li>➤ ПРН 15. Визначати можливості конституційного та правового регулювання суспільних відносин, забезпечувати оптимальні моделі соціально-правового супроводу орієнтованих на загальнолюдські цінності.</li> </ul>
--	--

## СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
<b>Змістовий модуль 1</b>				
<b>Управління соціально-трудовими відносинами, процесами руху персоналу та робочим часом працівників</b>				
<b>Тема 1. Управління соціально-трудовими відносинами.</b>	2/2	<p>1.1. Соціально-трудові відносини: сутність, сторони, суб'єкти та предмет.</p> <p>1.2. Принципи й типи соціально-трудових відносин.</p> <p>1.3. Управління соціально-трудовими відносинами.</p> <p>1.4. Розвиток системи соціально-трудових відносин як передумова економічного зростання.</p> <p>1.5. Якість трудового життя та гідна праця.</p> <p>1.6. Удосконалення соціально-трудових відносин.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовими відносинами», його завданнями і методикою вивчення.</p> <p>Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<b>5</b>
<b>Тема 2. Управління процесами руху персоналу.</b>	2/2	<p>2.1. Види, фактори та показники руху кадрів.</p> <p>2.2. Основні процеси руху кадрів.</p> <p>2.3. Припинення трудової угоди. Пристосування кадрів до економічних змін.</p> <p>2.4. Оцінка витрат, пов'язаних із заміною працівників.</p> <p>2.5. Вивільнення робочої сили.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовими відносинами», його завданнями і методикою вивчення.</p> <p>Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<b>5</b>
<b>Тема 3. Управління робочим часом працівників.</b>	2/2	<p>3.1. Робочий час як універсальна міра кількості праці.</p> <p>3.2. Законодавче регулювання робочого часу і тривалості відпусток.</p> <p>3.3. Правила внутрішнього трудового розпорядку як засіб регулювання робочого часу.</p> <p>3.4. Режим праці й відпочинку.</p> <p>3.5. Методи аналізу ефективності використання робочого часу.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовими відносинами», його завданнями і методикою вивчення.</p> <p>Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<b>5</b>

<b>Змістовий модуль 2</b>				
<b>Соціальне партнерство та соціальний діалог у сфері праці, колективний та трудовий договір</b>				
<b>Тема 4. Соціальне партнерство та його роль у функціонуванні ринкової економіки.</b>	2/2	4.1. Об'єктивні передумови виникнення соціального партнерства та чинники його розвитку. 4.2. Сутність і значення соціального партнерства. 4.3. Сторони й суб'єкти соціального партнерства. 4.4. Основні форми і принципи функціонування соціального партнерства. 4.5. Аналіз особливостей розвитку соціального партнерства в Україні.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	<b>5</b>
<b>Тема 5. Соціальний діалог у сфері праці: колективний договір і угоди.</b>	2/2	5.1. Соціальний діалог у сфері праці, рівні та сторони соціального діалогу. 5.2. Угоди як акти соціального діалогу. 5.3. Колективний договір як форма оптимізації інтересів соціальних партнерів. 5.4. Зміст і порядок укладення колективного договору. 5.5. Колективні переговори.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	<b>5</b>
<b>Тема 6. Трудовий договір як форма регулювання соціально-трудомих відносин.</b>	2/2	6.1. Поняття трудового договору і його відмінності від суміжних цивільно-правових договорів. 6.2. Зміст трудового договору. 6.3. Форми і строки трудового договору. 6.4. Сумісництво, суміщення професій (посад) і заміщення тимчасово відсутнього працівника 6.5. Правове регулювання трудових відносин сезонних і тимчасових працівників. 6.6. Контракт як особливий вид трудового договору.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	<b>5</b>
<b>Змістовий модуль 3</b>				
<b>Регулювання трудової діяльності персоналу та створення сприятливих умов праці</b>				
<b>Тема 7. Регулювання трудової діяльності персоналу.</b>	2/2	7.1. Завдання регулювання трудової діяльності працівників організації. 7.2. Створення умов для ефективної діяльності персоналу. 7.3. Підтримання усталеного ритму виробництва. 7.4. Методи управління персоналом. 7.5. Регламентування посадових обов'язків. 7.6. Регламентування діяльності структурних підрозділів. 7.7. Регламентування діяльності посадових осіб. 7.8. Правила поведінки і дисциплінарні процедури.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	<b>5</b>

Тема 8. Створення сприятливих умов праці.	2/2	8.1. Поняття, фактори і елементи умов праці. 8.2. Державне регулювання умов праці. 8.3. Класифікація та оцінювання умов праці на виробництві. 8.4. Засоби компенсації впливу на працівників несприятливих умов праці. 8.5. Основні напрями та соціально-економічна ефективність.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
<b>Змістовий модуль 4.</b> <b>Оцінювання персоналу, заробітна плата та мотивація трудової діяльності</b>				
Тема 9. Оцінювання персоналу: процес, система, методи.	2/2	9.1. Об'єктивна необхідність та значення оцінювання персоналу. 9.2. Процес оцінювання персоналу: сутність, цілі, задачі, елементи. 9.3. Система оцінки персоналу та її види. 9.4. Методи оцінки персоналу. 9.5. Атестація кадрів.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 10. Заробітна плата як основний дохід від трудової діяльності.*	2*/2**	10.1. Заробітна плата: сутність, функції. 10.2. Організація заробітної плати в умовах ринкової системи господарювання. 10.3. Нормування праці та його роль у визначенні заробітної плати. 10.4. Системи оплати праці. 10.5. Тарифна система оплати праці.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	5
Тема 11. Мотивація трудової діяльності. Topic 11. Working activity motivation**	2**/2**	11.1. Personnel motivation: essence, meaning. 11.2. Material motivation of labor activity. 11.3. Organization of personnel awards: general requirements. 11.4. Intangible motivation of labor activity.	Elaboration of the lecture material, familiarization with the essence of the course "Management of social and labor relations", its tasks and study methodology. Carrying out the research task given in the methodological materials, passing the test in the Moodle electronic learning support system	5
<b>Змістовий модуль 5.</b> <b>Аналіз, аудит та контролінг як організаційно-інформаційна основа моніторингу соціально-трудової сфери</b>				
Тема 12. Аналіз та аудит соціально-трудової сфери	4/4	12.1. Аналіз ефективності використання праці. 12.2. Аналіз чисельності й кваліфікаційного складу працівників. 12.3. Аналіз використання робочого часу та умов праці. 12.4. Аналіз ефективності використання фонду оплати праці.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовами відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в Moodle	5

		12.5. Аналіз і оцінка ділової активності персоналу підприємства. 12.6. Аудит соціально-трудової сфери на підприємствах України.	системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
<b>Тема 13. Контролінг як організаційно-інформаційна основа моніторингу соціально-трудової сфери</b>	4/2	13.1. Контролінг: основні поняття, цілі й завдання. 13.2. Організація інформаційного забезпечення контролінгу. 13.3. Моніторинг стану соціально-трудової сфери. 13.4. Моніторинг оплати праці, доходів і рівня життя. 13.5. Моніторинг умов та охорони праці і соціально-психологічного клімату у трудових колективах.	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з сутністю курсу «Управління соціально-трудовими відносинами», його завданнями і методикою вивчення. Виконання дослідницького завдання, наведеного в методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	<b>5</b>
<b>Модульний контроль</b>				<b>5</b>
<b>Всього за семестр</b>	<b>30/28</b>			<b>70</b>
<b>Екзамен</b>				<b>30</b>
<b>Всього за курс</b>				<b>100</b>

*\*залучені стейкхолдери для спільного проведення аудиторних занять: роботодавець  
\*\*лекційне та семінарське заняття проводяться на англійській мові*

### **Розподіл балів, присвоюваних здобувачам при вивченні дисципліни «Управління соціально-трудовими відносинами»**

Модулі	Модуль 1			Модуль 2			Модуль 3		Модуль 4			Модуль 5		Модульний контроль	Екзамен	Загальна сума балів			
Кількість балів за модуль	15			15			10		15			10							
Змістовний модуль	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	5	30	100			
Кількість балів за змістовний модуль і модульний контроль	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5						
в т. ч. за видами робіт: - практичні заняття	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3						
- виконання СРС	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						

## Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	<b>A</b>	відмінно
82-89	<b>B</b>	добре
74-81	<b>C</b>	
64-73	<b>D</b>	
60-63	<b>E</b>	задовільно
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### ПОЛІТИКИ КУРСУ

<b>Політика оцінювання</b>	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
<b>Політика щодо академічної доброчесності</b>	Під час підготовки презентацій, есе та самостійної роботи здобувача, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату. Дотримання положень «Кодексу академічної доброчесності УНУС» доступний за посиланням: <a href="https://mon.udau.edu.ua/assets/files/normativni/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf">https://mon.udau.edu.ua/assets/files/normativni/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf</a>
<b>Політика щодо відвідування</b>	Регулярне відвідування лекцій, активна участь на практичних заняттях, ініціативність в обговоренні дискусійних тем, своєчасність виконання самостійної роботи. Організація навчання відбувається згідно розкладу <a href="http://mkr.udau.edu.ua/">http://mkr.udau.edu.ua/</a>

### Рекомендована література

#### Базова

1. Актуальні проблеми правового регулювання випробування при прийнятті на роботу: теоретико-прикладний нарис : монографія / за наук. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2017. 176 с.
2. Андріїв В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників : монографія. Чернігів : Вид-во «Чернігів. держ. ін-т права, соціал. технологій та праці», 2011. 305 с.
3. Бабенко Е. В. Захист трудових прав працівників при припиненні трудових правовідносин (у тому числі при банкрутстві) : монографія. Харків : Панов. 2019. 400 с.
4. Бонтлаб В. В. Проблеми теорії та практики нормативно-правового регулювання вирішення трудових спорів (конфліктів) : монографія. Київ : Вид-во «ПВГОІ «Видавництво «Людмила». 2019. 420 с.
5. Бутинська Р. Я. Правовий статус учасників колективно-трудоових правовідносин : монографія. Львів : Вид-во «Растр-7», 2020. 234 с.
6. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 177 с.

7. Єгорова-Луценко Т. П. Загальнотеоретична характеристика правових основ забезпечення, реалізації та захисту трудових прав працівників сільського господарства в Україні : монографія. Київ : ПВГОІ «Видавництво Людмила». 2020. 384 с.
8. Кайда Н. Я. Концептуальні засади адаптації трудового законодавства України до законодавства ЄС : монографія. Київ : Центр учб. літ., 2020. 404 с.
9. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга». 2006. 264 с.
10. Колот А.М. Асиметрії розвитку соціально-трудова сфери: прояви, причини, передумови подолання // Актуальні проблеми економіки. 2012. № 6 (132). С. 205–211.
11. Колот А.М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: [монографія]. К.: КНЕУ, 2010. 251 с.
12. Крулько Є.Л. Моделі соціально-трудова відносин між працівниками і роботодавцями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
13. Мельниченко О. Б. Розвиток системи соціально-трудова відносин як передумова економічного зростання // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 7. частина 2. 2016. С. 102-105.
14. Пижова М. О. Юридичні гарантії реалізації права працівників на справедливую оплату праці : монографія: Київ : Вид-во «Наукова столиця», 2021. 376 с.
15. Ярошенко О. М., Іншин М. І., Луценко О. Є. Захист трудових прав працівників, обраних на виборні посади: актуальні проблеми правозастосування : монографія. Харків : Юрайт, 2022. 188 с.

#### **Допоміжна**

16. Cherneha I., Malyovanyi M., Prokopchuk O., Lysa N, Malyovana M. Evaluation of financing the health care system in Ukraine. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference // Education Excellence and Innovation Management through. Vision 2020. Granada, Spain. 2019. P. 957–968.
17. Employment and Labour Law of Ukraine / Edited by Professor Oleh Yaroshenko. Kharkiv : Yurayt, 2021. 199 p.
18. Inna CHERNEHA, Nataliia BLENDА, Mykola KOROTIEIEV, Olena ZHARUN and Volodymyr ULANCHUK World Crisis and Inflation Processes of Recent Years: Causes and Consequences. Proceedings of the 41rd International Business Information Management Association Conference // Education Excellence and Innovation Management through. Granada, Spain. 2023. P. 1354–1361.
19. Yuliia NESTERCHUK, Mykola KOROTIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhii SOKOLIUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDА. Formation of Productive Employment of Labor Potential by Diversifying the Rural Economy. Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges: proceedings of the 35rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 1-2 April 2020. Seville, Spain, 2020. P. 14252-14258.
20. Бандур С.І. Розвиток соціально-трудова відносин як передумова досягнення продуктивної зайнятості населення // Ринок праці та зайнятість населення. 2014. № 1. С. 8–13.
21. Васильченко О.О. Баєва О.І. Удосконалення методики оцінки трудового потенціалу сучасного підприємства / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2017. № 3 (35). С. 296-311.
22. Зубрицька Я.О. Методичні підходи щодо оцінки трудового потенціалу підприємства / Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний 148 ресурс] – Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem.\\_biol/nvnltsu/21\\_17/194\\_Zub.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem._biol/nvnltsu/21_17/194_Zub.pdf)

23. Йолкіна О.В. Удосконалення соціально-трудових відносин у сфері трудової мотивації // Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 2 (49). Ч. 1. С. 116–122.
24. Рибальченко Л.В., Буцанова К.Г. Основні тенденції шахрайства на підприємстві / The 1st international scientific and practical conference “Science, society, education: topical issues and development prospects” (December 16-17, 2019) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2019. P. 648-651.
25. Чернега І.І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13). С. 60-64.
26. Чернега І.І. Стратегічні аспекти формування соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2019. № 4. Т. 2. С. 73-80.
27. Чернега І.І., Костюк В.С., Ревуцька А.О., Пархоменко Л.А. Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів // «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 156-168.
28. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О., Жарун О.В., Костюк В.С. Вплив лідерства на процес управління соціально-трудохими відносинами в інституціональному середовищі розвитку підприємництва в контексті економічної безпеки бізнесу // «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 150-162.
29. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Жарун О.В., Коротєєв М. А., Тупчії О.С. Формування інноваційного проекту шляхом прийняття ефективних управлінських рішень // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 98. Ч 2. С. 203-211.
30. Чернега І.І., Фротер О.С., Бондаренко Н.В., Бурляй О.Л., Бленда Н.О. Соціальне підприємництво та лідерство в процесі управління соціально-трудохими відносинами // «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»): журнал. 2023. № 1(15). С. 72 - 84.
31. Чернега І. І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13). С. 60–64.
32. Чернега І. І. Мотиваційні чинники в управлінні персоналом // Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів (м. Харків, 24–25 квітня 2014 р.). Харків: ХНАУ, 2014. С. 131-134.
33. Чернега І. І., Битюк Л.В. Ринок праці в Україні: стан та перспективи розвитку. Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019. С. 121-123.
34. Чернега І. І., Бленда Н. О. Доходи та платоспроможний попит населення. Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали XII Міжнар. наук. конф. молодих учених (м. Умань, 25–26 травня 2018 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2018. С. 15-16.
35. Чернега І. І., Бурляй О.Л., Бленда Н.О., Пономарьова М.С., Прозорова Н.В. Обізнаність суб'єктів соціально-трудових відносин в інституціональному бізнес-середовищі // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 148-161.
36. Чернега І. І., Волков Н. М. Безробіття та його вплив на економіку країни. - Актуальні питання сучасної економіки: матер. XI всеукр. Наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019. С. 123-124.



37. Чернега І. І., Ревуцька А. О. Стан та проблеми безробіття молоді в Україні. - Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали Х Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 квітня 2016 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. С. 153-155.
38. Чернега І. І., Чернюк Н. В. Мотивація як дієвий чинник підвищення продуктивності праці на підприємстві. Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019. С. 124-125.
39. Чернега І. І., Шевченко Д.В. Сучасний стан та проблеми безробіття в Україні. Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019. С. 125-127.
40. Чернега І. І., Шевченко Н. О. Законодавчі зміни мінімальної оплати праці працівників. - Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали Всеукр. наук. конф. молодих учених. (м. Умань, 25–26 травня 2017 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2017. С. 200-203.
41. Щодо стану соціально-трудових відносин в Україні та основних напрямів їхнього реформування: аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua>.

#### **Основні нормативно-правові акти**

42. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Кондор, 2004. – 208 с.
43. Закон України "Про колективні договори і угоди". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3356-12>.
44. Закон України "Про оплату праці". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>.
45. Закон України "Про організації роботодавців". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2436-14>.
46. Закон України "Про охорону праці". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3356-12>.
47. Закон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=137%2F98-%E2%F0>.
48. Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1045-14>.
49. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.93 р. зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23.
50. Закон України "Про зайнятість населення". – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-12>.
51. Закон України "Про соціальний діалог в Україні". – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>.
52. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.